

“Судлар тўғрисида”ги қонундаги янгиликлар

Жамиятда инсон хукуқ ва эркинликларини хурмат қилиш маданиятини шакллантириш, шу орқали мамлакатимизнинг халқаро нуфузини янада юксалтириш, бунинг учун хукуқни муҳофаза қилувчи органларни фақат ва фақат халқ манфаати йўлида оғишмай хизмат қиласиган идораларга айлантириш лозим.

Суд хукуқ соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотларнинг давоми сифатида янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикаси Судлар тўғрисидаги қонуни қабул қилиниб, ушбу хужжатга кўра, барча судларда ишлар очик кўрилиши белгиланди. Ишларни ёпик суд мажлисида кўриб чиқишига фақат қонунда белгиланган ҳолларда йўл кўйилиши кўрсатиб ўтилган.

Мазкур қонун билан суд тизими тасдиқланиб, Ўзбекистон Республикасида:

- Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди;
- Ўзбекистон Республикаси Олий суди;
- ҳарбий судлар;
- Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари;
- Қорақалпоғистон Республикаси маъмурий суди, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маъмурий судлари;
- фуқаролик ишлари бўйича туманлараро, туман, шаҳар судлари;
- жиноят ишлари бўйича туман, шаҳар судлари;
- туманлараро, туман, шаҳар иқтисодий судлари;
- туманлараро маъмурий судларидан иборатлиги кўрсатилган.

Шунингдек қонунда яна бир қатор ҳолатлар белгиланиб улар қуидагилардан иборатдир:

Суд мажлисини фотосуратга олиши, видео ва аудио ёзувни амалга ошириш тартиби белгиланган бўлиб, залида ҳозир бўлган шахслар, оммавий ахборот воситалари вакиллари суд мажлиси залида фотосуратга олиши, видео ва аудио ёзувини қонунда белгиланган тартибда амалга ошириши мумкинлиги кўрсатилмоқда.

Суд ишлари юритиладиган тилга нисбатан ҳам талаб белгиланиб, Ўзбекистон Республикасида суд ишларини юритиш ўзбек тилида, қорақалпоқ тилида ёки муайян жойдаги кўпчилик аҳоли сўзлашадиган тилда олиб борилиши белгиланмоқда. Шунингдек, одил судловни амалга оширишда ҳар бир кишига малакали юридик ёрдам олиш хукуқи кафолатланиши, ҳеч ким суд қарорига асосланмаган ҳолда қамоқча олиниши мумкин эмаслиги қатъий кўрсатилган.

Судлар фаолиятини назорат қилиб бориш тартиби белгиланиб, Ўзбекистон Республикаси Олий суд куий судларнинг судлов фаолияти устидан назорат^{1/8} бориш хукуқига эга эканлиги кўрсатилган Халқ маслаҳатчисининг сайланиши тартиби ва муддати, уларнинг ёшига нисбатан ҳам талаб куйилган бўлиб 35

ёшдан кичик бўлмаган, фуқароларнинг яшаш ёки иш жойидаги йиғилишида очик овоз бериш йўли билан икки ярим йил муддатга сайланган Ўзбекистон фуқароси халқ маслахатчиси бўлиши мумкинлиги белгиланган.

Судьялик лавозимида тайинланганда ёки сайланганда ушбу лавозимда бўлиш муддати кўрсатилган бўлиб, Судьялик лавозимида тайинланганда ёки сайланганда ушбу лавозимда бўлиш муддати кўрсатилган бўлиб, қонун талабига кўра судья биринчи марта 5 йиллик муддатга, навбатдаги Ю йиллик муддатга ва лавозимда бўлишнинг муддатсиз да ври га белгиланган тартибда сайланади ёки тайинланиши кўрсатилган. Шунингдек, Олий суд судьяси лавозимида бўлишнинг энг юқори ёши 70 ёшни, бошқа судлар судьялари учун 65 ёшни ташкил этишлиги белгиланган.

Қонунда судьяларнинг ижтимоий ва моддий ҳимоясига ҳам алоҳида тартибда белгиланган бўлиб,

уй-жойга муҳтоҷ бўлган судья маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан Вазирлар Маҳкамаси белгилаган тартибда суд жойлашган ерда хизмат тураг жойи билан таъминланиши,

судья унга доимий яшаш учун белгиланган тартибда тураг жой тураг жойи билан таъминланиши,

судья унга доимий яшаш учун белгиланган тартибда тураг жой берилгунга қадар тураг жой арендаси, ижараси (иккиласми ижараси) билан боғлиқ харажатлари компенсация қилиниши хуқуқига эгалиги кўрсатилган.

Ўз навбатида ваколат муддати тугаган судьяларнинг ижтимоий ҳимоялаш тартиби ҳам белгиланган бўлиб, ваколатлари муддати тугатилган судьяларнинг уртacha ойлик иш ҳақи уларни янги ваколатлар муддатига қайта сайлаш ёки қайta тайинлаш тўғрисидаги масала ҳал қилинаётган даврда ёхуд бошқа иш берилгунга қадар, лекин кўпи билан уч ойгача сақлаб қолиниши, судьяларга уларнинг ваколатлари муддати тугаганидан кейин улар судьялик лавозимида сайланишга ёки тайинланишга қадар эгаллаб турган аввалги иши (лавозими) берилади, бундай иш (лавозим) мавжуд бўлмагандан эса аввалгисига teng бошқа иш (лавозим) берилиши белгиланган.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш керакки, суд-хукуқ соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотлар мамлакатимизда қонун устуворлигини ва ижтимоий адолатни, фуқаролар тинчлиги ва тотувлигини таъминлашга қаратилгани билан алоҳида аҳамият касб этади.

Ш.М.МИРЗАКИРОВ

Жиноят ишлари бўйича

Ўзбекистон туман судининг раиси